

10 VRAGEN AAN EEN BEGINNENDE INTENDANT

Fast Forward: talent in een internationale context

Zo, Mark, een nieuw programma. Waarom nu?

"Eerst geven we vorm aan onze instrumenten en vervolgens vormen onze instrumenten ons", schreef de vermaarde Canadese commentator Marshall McLuhan. Hoewel hij het zal hebben geschreven op een typemachine - het was 1964 - wordt hij nu gevierd als één van de eersten die het belang van computers onderkende en de komst van het World Wide Web voorzag, en voor het populariseren van de notie van 'the global village'.

Het is allemaal nogal snel gegaan. Ik zeg nog wel eens voor de grap dat ik soms vergeet of ik nu Assen of Peking aan de lijn heb. Velen van ons kunnen zich wel iets voorstellen bij het gevoel dat de wereld er tegenwoordig bijna onnavolgbaar anders uitziet. Voor veel kunstenaars werpt deze veranderende situatie - onze veranderende verhouding tot geografie, omgeving en context - veel nieuwe vragen en uitdagingen op, maar ook nieuwe kansen. Met name waar het gaat om vraagstukken rondom creatieve continuïteit en carrière perspectief.

Fast Forward richt zich als programma op nieuwe mogelijkheden buiten Nederland voor een jongere generatie professionele podiumkunstenaars. We gaan kijken naar nieuwe manieren om ons te verbinden met dit snel evoluerende internationale landschap. We gaan ondersteuning en structuur bieden aan een aantal bijzonder getalenteerde makers die willen profiteren van de nieuwe mogelijkheden.

Wat voor soort ondersteuning bedoel je dan?

We zullen een klein aantal, jongere makers uit de podiumkunsten de mogelijkheid bieden een project te ontwikkelen in een productie-omgeving in een ander land. Het project moet persoonlijk zinvol, praktisch lonend en professioneel relevant zijn.

Elke sector van de podiumkunsten werkt volgens eigen normen en regels en wij zullen gebruik maken van de gangbare werkmethoden om het traject zo echt en relevant mogelijk te maken. Binnen het programma initiëren we individuele samenwerkingsprocessen, bemiddelen tussen de juiste relaties, ondersteunen financieel in de kosten die met de projecten samenhangen, bewaken de voortgang en zorgen voor een back-up naar de makers als ze in het buitenland zijn. Last but not least ondersteunen we de makers bij het contextualiseren van de reis die ze binnen het programma maken.

Wij zullen werken met 'verkenner' - deskundigen op het gebied van de Nederlandse podiumkunsten - om de beste talenten in de verschillende disciplines te identificeren, en met internationaal bekende, gezelschappen en producenten die de makers in het buitenland bijstaan. Van deze 'gastheren' verwachten wij een actieve betrokkenheid in het coachen en ondersteunen van de makers tijdens de hele productieperiode. Langs die weg zetten zij hun eigen ervaring, kennis en netwerk in om de makers te helpen bij het ontwikkelen van zowel hun werk, als hun internationale mogelijkheden.

Hebben we het dan niet over een 'chique residentieprogramma'?

Nee. Het gaat over het produceren van echt werk, maar dan in een andere omgeving. Tegelijkertijd is het proces - en de lessen die uit die processen getrokken kunnen worden - de belangrijkste drijfveer van het programma. In die zin verschilt het programma van andere productieregelingen van het Fonds. In *Fast Forward* zullen we proberen een balans te vinden tussen de twee verschillende pijlers, namelijk het 'proces' en de 'productie'. Ik besef dat dit als ambitieus gezien kan worden, maar nieuwe manieren om oude dingen te doen vereisen onvermijdelijk een andere manier van denken.

Voor wie is het programma bedoeld? Is er een speciale focus?

We willen kandidaten uit het brede podiumkunstenveld selecteren. Een kandidaat kan een individu zijn, of een kleine groep mensen die samenwerkt. Het daadwerkelijk produceren van nieuw werk is een belangrijke doelstelling van *Fast Forward*. Daarom gaat het programma over mensen die zelf creëren, die de creatieve verantwoordelijkheid voor hun eigen projecten nemen. Als zodanig is het programma niet bedoeld voor de uitvoerenden, maar voor de makers, met een eigen signatuur. Op basis van de ambitie van het programma en het beschikbare budget verwachten we de komende drie jaar 12 à 15 makers te kunnen ondersteunen.

Kandidaten moeten persoonlijk zeer gemotiveerd zijn binnen de specifieke context van dit programma. Je verbinden aan een ontwikkelings- en productieproces in het buitenland is geen kleinigheid en het zal aanzienlijke persoonlijke investeringen en energie vergen. Kandidaten moeten het vermogen hebben ontwikkeld om persoonlijke verantwoordelijkheid ten opzichte van hun eigen werk te nemen en de vaardigheid om andere partijen bij hun werk te betrekken.

We verwachten dat potentiële kandidaten de afgelopen 5 tot 10 jaar werkzaam zijn geweest als maker en hun bijzondere talent hebben aangetoond op basis van hun carrière tot op heden. Ze hebben waarschijnlijk al wat ervaring buiten Nederland opgedaan waardoor zij beter in staat zullen zijn na te denken over de *'lessons learned'* tot nu toe en hoe *Fast Forward* het beste kan worden ingezet op het gebied van professionele ontwikkeling, toekomstige carrière en ambities.

Wat hoop je dat dit zal betekenen voor de makers?

Context is alles. Voor de jongere generatie kunstenaars die een loopbaan willen ontwikkelen in de komende 10, 20 of 30 jaar is het nuttig, en voor sommige zelfs cruciaal, om voeling te houden met de grote veranderingen binnen onze sociale en culturele omgeving. Zowel om artistieke als om praktische redenen kan een periode buiten Nederland werken heel nuttig zijn om een bredere visie te ontwikkelen op het eigen werk binnen een grotere context. Ook kan het makers aan meer contacten en middelen helpen om zo hun loopbanen verder te ontwikkelen buiten Nederland, mochten zij dat willen.

Maar al is het doel van het programma om 'deuren' te openen voor veelbelovende makers, toch zullen zij zelf over de drempel moeten stappen en zelf aan de slag moeten gaan met wat zij daar aantreffen. Het gaat om hun eigen energie, hun eigen weg, hun eigen toekomst.

Maar zeg je nu dat iedereen zich zowel binnen Nederland als daarbuiten zou moeten profileren?

Dat zou een te eenvoudige voorstelling van de huidige situatie zijn. Het streven om je werk te presenteren in de mooiste theaters en op de mooiste festivals van Nederland geldt vandaag de dag nog even sterk als altijd. Maar Nederland wordt niet groter en het lijkt erop dat er voor veel makers veel te winnen valt door ook over de landsgrenzen te kijken. Uiteraard is dit voor een groot aantal Nederlandse makers de afgelopen 20 jaar al vanzelfsprekend geweest. Toch is het voet aan de grond krijgen in het buitenland ook wel iets mysterieus gebleven, iets ongrijpbaars 'aan de andere kant van de muur', en vaak omgeven door mythevorming.

Als we erin slagen onze manier van denken een beetje te veranderen, dan wordt het misschien zelfs de vraag of de termen 'nationaal' en 'internationaal' nu nog wel zo zinvol zijn. Voor veel makers met een 'internationale' loopbaan zit daar nu al geen wezenlijk onderscheid meer tussen.

Deze veranderende situatie geldt niet alleen specifiek voor Nederland en Nederlandse makers, maar ook voor makers uit andere landen, zowel in Europa als daarbuiten. Traditionele barrières zoals taal en culturele geschiedenis zijn nu minder van belang dan enkele jaren geleden. Maar daarmee zeg ik toch niets nieuws. Om E. M. Forster in *A Passage to India* te parafaseren: Als we allemaal weten dat dit het geval is, op welk moment zal 'The Club' er dan mee instemmen zijn positie in deze te herzien?

Wat maakt dit programma interessant voor buitenlandse producenten, als het over Nederlandse kunstenaars gaat?

Ik denk dat dit één van de belangrijkste elementen is, dat draait om de 'presenteren versus produceren' discussie. De presentatie van podiumkunsten heeft al sinds enkele tientallen jaren een internationale dimensie, maar toch is internationaal produceren en coproduceren relatief nieuw terrein (uiteraard met grote verschillen tussen sectoren).

Voor mij is dit één van de gebieden waar onze 'veranderende wereld' de grootste impact heeft op de podiumkunsten. In veel delen van de wereld worden producenten internationaal steeds actiever - en ambitieuzer - in hun streven naar verbreding en diversificatie binnen hun eigen lokale omgeving, en wel door kunstenaars aan te trekken van buiten hun eigen directe context of land. Dat is niet omdat hun eigen kunstenaars 'saai' zouden zijn geworden, maar omdat de hele wereld zich op een nieuwe manier 'op de kaart zet'. Lokaal en internationaal worden steeds hechtere partners en lokale culturele ontwikkelingen worden steeds meer door internationale ontwikkelingen beïnvloed. En andersom.

Van oudsher zijn Nederlandse podiumkunstenaars altijd heel zichtbaar geweest op de internationale kaart, vooral in wat velen de 'independant sector' noemen. Maar ook hier geldt: in het verleden behaalde successen bieden geen garantie voor de toekomst. Naarmate er meer internationale mogelijkheden komen voor zowel presentatie als productie, zal ook de concurrentie van andere kunstenaars en andere landen ten aanzien van internationale zichtbaarheid blijven groeien.

Hoe ga je jouw rol als intendant invullen?

Het zal onvermijdelijk gaan over afzonderlijke processen voor elke maker, met een langere looptijd. Het gaat daarbij vaak om vrij specifieke details per afzonderlijk project. Meer maatwerk dus. Ik zal daarbij niet geïsoleerd werken, maar in overleg met de 'verkenner' uit het Nederlandse veld en met producenten en makers uit het buitenland. Er zal dus artistieke input en kritische dialoog zijn tussen verschillende partners, zowel van binnen als buiten Nederland.

Het programma *Fast Forward* is nieuw in zijn opzet en werkwijze, met weinig voorbeelden om te volgen. Gaandeweg zullen we dus moeten proberen een zelflerend programma te zijn. Waar de oude Grieken altijd graag op wezen: geen enkel systeem is perfect, en we zullen permanent proberen te reflecteren op de sterke en zwakke punten van het programma.

Hoe kan ik een aanvraag indienen?

Je kunt geen aanvraag indienen zoals je dat bij andere regelingen kunt. Als intendant ben ik eindverantwoordelijk voor het zoeken naar kandidaten, daarbij geadviseerd en ondersteund door de 'verkenner'. De meningen van de producenten met wie we in het buitenland werken zullen ook een belangrijke rol spelen bij de keuzes, omdat het succes van de projecten mede zal afhangen van hun directe betrokkenheid en investering.

Een groot deel van de selectie zal plaatsvinden door onderling contact, en zal meer gebaseerd zijn op het werk van een maker in de afgelopen paar jaar dan op plannen op papier. Op een bepaald moment worden er samen met de geselecteerde kunstenaars concrete voorstellen opgesteld, maar pas nadat we de bredere context hebben bekeken en het daar over eens zijn, en we de potentiële voordelen van het programma met de individuele kunstenaars hebben besproken.

Het initiatief voor de selectie ligt dus bij mij als intendant en bij de verkenner, maar als jonge makers ons willen attenderen op hun belangstelling voor deelname aan het programma staat op de website van het Fonds meer informatie.

Nog een laatste opmerking?

Ik ben begonnen met Marshall McLuhan, dus laat ik daar ook mee afsluiten. In zijn magnum opus uit 1967, *The Medium Is The Message*, schreef hij: "Ontelbare verwarringen en een diep gevoel van wanhoop duiken stevast op in tijden van grote technologische en culturele overgangen. Onze 'Age of Anxiety' is, voor een groot deel, het resultaat van pogingen om het huidige werk uit te voeren met gereedschappen van gisteren - met concepten van gisteren."

Ik hou van die uitdrukking: 'technologische en culturele overgangen'. Met *Fast Forward* staan we aan het begin van een driejarig programma waarin wij hopelijk nieuwe praktijken en nieuwe instrumenten zullen ontdekken en ontwikkelen, die ons gezamenlijk in staat zullen stellen om op nieuwe manieren nieuwe wegen te bewandelen en, niet in het minst, om tot nieuwe ideeën te komen. Ik hoop dat we als podiumkunstensector dit nieuwe initiatief zullen omarmen en, waar nodig, zullen samenwerken om de deelnemers van het programma te ondersteunen.